

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 13 § i lagen om avträdelsepension

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om avträdelsepension ändras. Enligt propositionen skall en lantbruksföretagare som gått i avträdelsepension och som för att få pensionen i tiden har ingått en förbindelse att inte odla åker och en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker kunna överlåta åkermark som omfattas av förbindelsen utan att överlåtelsern minskar pensionen. Lagändringen gäll-

er åkrar som i minst 15 år inte har varit odlade. Den föreslagna ändringen avses ge pensionstagaren möjlighet till sådana arrangemang som beror på att förhållandena har förändrats och som inte strider mot lagens ursprungliga syfte.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2008.

MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Förbindelser enligt lagen om avträdelsepension

Avträdelsepension har åren 1974—1992 med stöd av lagen om avträdelsepension (16/1974), nedan *AvPL*, beviljats odlare som för förbättrande av jordbrukets struktur varaktigt avstår från att bedriva jordbruk. Enligt lagens 1 § anses avträdelsepension för förbättrande av jordbrukets struktur ha skett, om den främjar bildandet av fortbeståndsdugliga brukningsenheter eller om åker som en följd av avträdelsepension utgår ur jordbruksproduktionen.

Genom en förbindelse att inte odla och en försäljningsbegränsningsförbindelse har avträdelsepensionens förbundit sig till att inte använda eller arrendera ut brukningsenhetens åkrar eller ekonomibyggnader för lantbruksproduktion. Likaså har avträdelsepensionens förbundit sig till att inte överlåta åker till någon annan än jord- och skogsbruksministeriet, en enskild odlare som tillskottsområde till en fortbeståndsduglig brukningsenhet, den blivande övertagaren av gårdsbruket som tillskottsområde till en fortbeståndsduglig brukningsenhet som är i dennes föräldrars ägo, miljöministeriet för att

användas som naturskyddsområde eller till yrkesutbildningsstyrelsen för att användas som övningsområde vid undervisningen inom branschen.

Utbetalningen av avträdelsepension fortsätter minskad efter det att åldern för ålderspension har uppnåtts fram till pensionstagarens död, så länge som villkoren för erhållande av pension uppfylls i fråga om den brukningsenhet som är föremål för avträdelsepension. Utbetalningen av pension fortsätter under förutsättning att de avgivna förbindelserna iakttas.

Lagen om avträdelsepension har ändrats efter 1992 så att de ursprungliga skyldigheterna i fråga om förbindelser har lindrats. De försäljningsbegränsningsförbindelser som avser skogsmark och impediment lindrades genom lag 1337/1992 som trädde i kraft den 1 januari 1993. Enligt 13 § 1 mom. i lagen om avträdelsepension anses överlåtelser av mark för vilken avgivits en försäljningsbegränsningsförbindelse rörande skogsmark och impediment, eller överlåtelser av beskogad mark för vilken avgivits en beskogningsförbindelse eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, inte längre vara försummelse att iaktta förbindelser.

Genom lag 366/1997 lindrades från och med 1997 också bestämmelserna om överlå-

telse av mark, som omfattas av en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, så att det blev tillåtet att överlåta mark som tillskottsområde till en odlare. Genom lag 226/2002, som trädde i kraft 2002, får den som uppbär pension också sälja åkermark som berörs av förbindelsen som tillskottsområde till en lantbruksföretagare som är försäkrad enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969) eller arrendera ut åkermarken med stöd av ett arrendeavtal som ingåtts för minst fem år, om köparen eller arrendetagaren förbinder sig att under minst fem år odla marken. Det har också varit tillåtet att överlåta ett område för att användas som sådant naturskyddsområde som avses i naturvårdslagen (1096/1996).

Som en följd av överlåtelsen har full avträdelsepension ändrats till minskad pension. Största delen av åtgärderna har dock vidtagits först efter det att pensionen redan har ändrats till minskad pension. Om pensionen redan har utbetalats som minskad pension har överlåtelsen inte inverkat på pensionen.

I lagen om avträdelsepension har 13 § 1 mom. senast ändrats genom lag 1007/2005 som trädde i kraft den 1 januari 2006. Enligt lagändringen kan pensionstagaren utan påföljder överlåta äganderätten till ett odlingsbart åkerområde, om pensionstagaren förbehåller sig livstids besittningsrätt till det området i fråga. Dessutom kan delägarna i ett dödsbo på vissa villkor vid ett arvskifte skifta en brukningsenhet som helt eller delvis ingår i ett dödsbo utan att skiftet inverkar på utbetalningen av pension till avträdaren.

1.2 Förändrade förhållanden efter beviljande av avträdelsepension

I mars 2007 utbetalades sammanlagt 20 576 avträdelsepensioner, varav största delen, 20 372 pensioner, utbetalades som minskade pensioner eftersom pensionstagaren har fyllt 65 år eller får folkpension. Största delen av de avträdelsepensioner som fortfarande betalas ut har beviljats på grundval av en sådan förbindelse att inte odla som ingåtts åren 1986 och 1987, dvs. för mer än 15 år sedan. Eftersom den genomsnittliga livslängden har ökat kommer avträdelsepensioner sannolikt

att betalas ut länge framöver. Medelåldern bland alla dem som får avträdelsepension var 77,8 år i slutet av mars 2007 och 77,9 år bland dem som får minskad avträdelsepension.

Enligt 13 § 1 mom. i lagen om avträdelsepension indras pensionen om pensionstagaren inte iakttar försäljningsbegränsningsförbindelsen. Enligt 13 § 2 mom. kan pensionen dock indras delvis eller för viss tid eller beslut fattas om att pensionen skall betalas oförändrad om försummelsen att iaktta förbindelse bör anses vara ringa eller om vägande skälighetssynpunkter annars talar för det. Enligt 17 § 3 mom. har avträdelsepensionstagaren rätt att av pensionsanstalten få ett bindande förhandsbesked om huruvida den åtgärd som han planerar leder till att pensionen enligt 13 § 1 och 2 mom. indras eller sänks.

En del av de åkrar som varit helt utan skötsel efter det att förbindelserna att inte odla ingåtts har med tiden förändrats så, att de i fråga om sitt skick ofta är jämförbara med impediment eller naturängar. Dessutom har en del av åkrarna småningom beskogsats på naturligt sätt. Att återta dessa åkrar i odlingsbruk är därför inte längre möjligt utan att omfattande och mycket kostnadskrävande istandsättnings- och röjningsåtgärder vidtas. I praktiken har dessa åkrar utgått ur jordbruksproduktionen på det sätt som lagen om avträdelsepension förutsätter.

Avträdelsepensionstagarna har redan uppnått hög ålder, eftersom de senaste pensionerna enligt lagen om avträdelsepension har beviljats 1992. Många av dessa personer vill ännu under sin livstid ordna med ägandeförhållandena på avträdelsepensionslägenheten. Pensionstagarnas ansökningar om förhandsbesked beträffande olika planerade åtgärders inverkan på fortsatt utbetalning av pensionen har ökat. Vid behandlingen av dessa ansökningar om förhandsbesked överförs, i enlighet med god förvaltning, utredningen av ärendena i betydande utsträckning till pensionsanstalten. För utredningen begär Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) hos kommunens landsbygdsnäringsmyndighet ett utlåtande om huruvida ett åkerområde är odlingsbart, helt oskött eller beskogat. Efter utredningsarbetet är situationen dock ofta den

att partiella förändringar i avträdelsepensionslägenhetens ägandeförhållanden i allmänhet inte har någon relevant inverkan på beloppet av den avträdelsepension som betalas ut när såväl bestämmelserna om beskogning som möjligheten att jämka åtgärdens verkningar på pensionen har beaktats.

2 Målsättning och de viktigaste föreslagen

I fråga om oskötta och beskogade åkrar har ett av lagens ursprungliga syften, dvs. tagandet av åker ur produktionen, redan uppnåtts. Därför föreslås att överlåtelsebegränsningarna inte längre skall gälla sådan mark som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse och som inte har odlats på länge och vilken kan antas ha utgått permanent ur jordbruksproduktionen på naturligt sätt i enlighet med lagens syfte.

Lindringen av förbindelsen avses dock gälla enbart situationer där en åker utan avbrott inte har varit odlad i minst 15 år sedan förbindelsen gavs och så, att området i fråga inte längre kan betraktas som åker. Såsom tillräckligt bevis på att det inte längre är fråga om åkermark skall, enligt förslaget, betraktas sökandens skriftliga anmälan om att marken i fråga under 15 år i följd inte har varit odlad. Enligt lagförslaget förutsätts dessutom att det område som omfattas av en förbindelse att inte odla i enlighet med uppgifter som lämnats av landsbygdsnäringsmyndigheten inte har anmälts eller godkänts såsom stödberättigande på det sätt som föreskrivs i 46 a § i statsrådets förordning om kompensationsbidrag och miljöstöd för jordbruket (644/2000) eller i enlighet med bestämmelserna om kompensationsbidrag och miljöstöd för jordbruket i lagen om kompensationsbidrag, miljöstöd för jordbruket samt om vissa andra stöd som har samband med förbättrande av miljöns och landsbygdens tillstånd (1440/2006) samt då det för en åkerareal inte heller har fastställts sådan CAP-gårdsstödsrättighet som avses i lagen om verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd (557/2005). För erhållandet av dessa uppgifter föreslås att i lagen införs en bestämmelse om att LPA har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna och övriga be-

gränsningar om rätten att få uppgifter ur det i lagen om landsbygdsnäringsregistret (1515/1994) avsedda landsbygdsnäringsregistret som förs av jord- och skogsbruksministeriet.

Det föreslås att den ändring som gäller en lindring av bestämmelserna om förbindelser tas in i 13 § 1 mom. i lagen om avträdelsepension, där det också föreskrivs om andra undantag som gäller förbindelser. För genomförandet av LPA:s rätt att få uppgifter föreslås att det till 13 § fogas ett nytt 4 mom.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

År 2005 fanns det alltså sammanlagt 21 953 avträdelsepensionstagare, varav majoriteten fick minskad avträdelsepension. Det året utbetalades avträdelsepensioner till ett belopp av sammanlagt ca 54,3 miljoner euro. Avträdelsepensioner kommer att betalas ut under ytterligare flera års tid, eftersom utbetalningen fortsätter fram till pensionstagarens död, om förbindelsen iakttas.

Genom den föreslagna lagen ändras i lagen om avträdelsepension bestämmelserna om förbindelsevillkor så att en pensionstagare kan vidta vissa överlåtelseåtgärder utan att de inverkar på beloppet av pensionstagarens pensioner eller utbetalningen av dem.

Den föreslagna ändringen, enligt vilken en avträdelsepensionstagare utan hinder av överlåtelsebegränsningarna skall kunna överlåta sådan åkermark som omfattas av en förbindelse och som kan anses ha utgått permanent ur jordbruksproduktionen och som utan avbrott i minst femton år inte har varit odlad sedan förbindelsen gavs, påverkar inte statens utgifter för avträdelsepensioner, eftersom lagförslaget inte orsakar en ändring i antalet pensioner som betalas ut. Den föreslagna ändringen innebär också att det administrativa arbetet minskar både hos LPA och inom den övriga jordbruksförvaltningen, eftersom LPA i och med lagändringen kan kontrollera direkt i landsbygdsnäringsregistret om åkermark som omfattas av en förbindelse har anmälts eller godkänts såsom stödberättigande.

3.2 Övriga konsekvenser

Antalet ansökningar om förhandsbesked har ökat och pensionstagarna är ofta tvungna att på grund av ålder och hälsotillstånd flytta från brukningsenheten. Den föreslagna ändringen ger pensionstagarna vissa möjligheter att arrangera brukningsenhetens angelägenheter på ett ändamålsenligt sätt utan att detta inverkar på pensionen. Enligt gällande bestämmelser prövas indragning av en pension från fall till fall med stöd av 13 § i lagen om avträdelsepension, vilket gör det möjligt att fortsätta utbetalningen av pensionen som förut eller delvis, om vägande skälighetssynpunkter har framkommit i ärendet. Den föreslagna ändringen leder till tydligare beslutspraxis och tryggar en jämlik behandling av pensionstagarna.

4 Beredningen av propositionen

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 8 oktober 2004 en arbetsgrupp med uppgift att utreda möjligheterna att fortsätta systemet med avträdelsestöd för jordbruk och renhushållning samt behovet av att se över villkoren i de avträdelssystem som föregick systemet med avträdelsestöd. Arbetsgruppens uppgift var uttryckligen att reda ut de samhälleliga motiven för att låta förbindelsevillkoren i de avträdelssystem som föregick avträdelsestödet kvarstå oförändrade samt att vid behov föreslå ändringar i fråga om förbindelsevillkoren.

Till arbetsgruppen hörde förutom representanter från jord- och skogsbruksministeriet

även representanter från finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Renbeteslagsföreningen och LPA.

Arbetsgruppen behandlade frågan i sin promemoria 2005:12 till denna del och utarbetade ett förslag till nödvändiga ändringar.

Propositionen har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet i samarbete med LPA i enlighet med de ändringsförslag arbetsgruppen enats om..

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2008. Lagen skall tillämpas på överlåtelse som sker efter det att lagen har trätt i kraft. Överlåtelse anses ha skett vid den tidpunkt då överlåtelsehandlingen har undertecknats.

6 Lagstiftningsordning

Avsikten är att genom lagen ändra de förbindelsevillkor med stöd av vilka odlare har beviljats avträdelsepension och som odlarna fortfarande skall iakttä för att pensionen skall fortsätta att betalas ut. Eftersom de föreslagna ändringarna till alla delar emellertid gäller en lindring av de nuvarande förbindelsevillkoren kan den föreslagna lagen stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av 13 § i lagen om avträdelsepension

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 4 januari 1974 om avträdelsepension (16/1974) 13 § 1 mom. 6 punkten, sådan den lyder i lag 1007/2005, samt
fogas till 13 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 1007/2005, en ny 7 punkt och till 13 §, sådan den lyder i lag 1075/1985 och i nämnda lag 1007/2005, ett nytt 4 mom. som följer:

13 §

Börjar avträdaren bedriva lantbruksproduktion i större omfattning än vad som bestäms i 6 a § 1 mom. eller i en förordning som har utfärdats med stöd av det eller har de förbindelser som nämns i 6 § 2 mom. inte iakttagits, indras avträdelsepensionen räknat från den tidpunkt då den verksamhet som föranleder indragningen inleddes, eller då försummelsen inträffade. Som försummelse att iaktta en förbindelse betraktas härvid dock inte

6) samtycke till sådan avvittring och sådant arvskifte enligt 3 kap. i ärvdabalken (40/1965) där en brukningsenhet som är föremål för avträdelse och som delvis eller helt ingår i ett oskiftat dödsbo skiftas, om det har förflutit minst 15 år sedan den delägare som ännu får avträdelsepension ingått en sådan förbindelse som avses i 6 § 2 mom. 3 punkten,

7) överlåtelse av mark som omfattas av en förbindelse om nedläggning av lantbrukspro-

duktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, om marken inte har varit odlad under en sammanhängande tid av minst 15 år från det att förbindelsen gavs och har utgått permanent ur jordbruksproduktionen på naturligt sätt så att området inte längre kan betraktas som åkermark.

Utän hinder av sekretessbestämmelserna och övriga begränsningar om rätten att få uppgifter har Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt rätt att av den registermyndighet som avses i lagen om landsbygdsnäringsregistret (1515/1994) få de uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av de förutsättningar som avses i 1 mom. 7 punkten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på en överlåtelse, överlåtelsehandlingen har undertecknats efter langens ikraftträdande.

Helsingfors den 29 juni 2007

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister Liisa Hyssälä

Lag

om ändring av 13 § i lagen om avträdelsepension

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 4 januari 1974 om avträdelsepension (16/1974) 13 § 1 mom. 6 punkten, sådan den lyder i lag 1007/2005, samt
fogas till 13 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 1007/2005, en ny 7 punkt och till 13 §, sådan den lyder i lag 1075/1985 och i nämnda lag 1007/2005, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

13 §

Börjar avträdarken bedriva lantbruksproduktion i större omfattning än vad som bestäms i 6 a § 1 mom. eller i en förordning som har utfärdats med stöd av det eller har de förbindelser som nämns i 6 § 2 mom. inte iakttagits, indras avträdelsepensionen räknat från den tidpunkt då den verksamhet som föranleder indragningen inleddes, eller då försummelsen inträffade. Som försummelse att iaktta en förbindelse betraktas härvid dock inte

6) samtycke till sådan avvittring och sådant arvsifte enligt 3 kap. i ärvdabalken (40/1965) där en brukningsenhet som är föremål för avträdelsepension och som delvis eller helt ingår i ett oskiftat dödsbo skiftas, om det har förflutit minst 15 år sedan den delägare som ännu får avträdelsepension ingått en sådan förbindelse som avses i 6 § 2 mom. 3 punkten.

Föreslagen lydelse

13 §

Börjar avträdarken bedriva lantbruksproduktion i större omfattning än vad som bestäms i 6 a § 1 mom. eller i en förordning som har utfärdats med stöd av det eller har de förbindelser som nämns i 6 § 2 mom. inte iakttagits, indras avträdelsepensionen räknat från den tidpunkt då den verksamhet som föranleder indragningen inleddes, eller då försummelsen inträffade. Som försummelse att iaktta en förbindelse betraktas härvid dock inte

6) samtycke till sådan avvittring och sådant arvsifte enligt 3 kap. i ärvdabalken (40/1965) där en brukningsenhet som är föremål för avträdelsepension och som delvis eller helt ingår i ett oskiftat dödsbo skiftas, om det har förflutit minst 15 år sedan den delägare som ännu får avträdelsepension ingått en sådan förbindelse som avses i 6 § 2 mom. 3 punkten,

7) överlåtelse av mark som omfattas av en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, om marken inte har varit odlad under en sammanhängande tid av minst 15 år från det att förbindelsen gavs och har utgått permanent ur jordbruksproduktionen på naturligt sätt så att området inte längre kan betraktas som åkermark.

Utan hinder av sekretessbestämmelserna

och övriga begränsningar om rätten att få uppgifter har Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt rätt att av den registermyndighet som avses i lagen om landsbygdsnäringsregistret (1515/1994) få de uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av de förutsättningar som avses i 1 mom. 7 punkten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på en överlåtelse, överlåtelsehandlingen har undertecknats efter langens ikraftträdande
